

**ДИФЕРЕНЦІЙОВАНЕ НАВЧАННЯ – СУЧАСНА ЕФЕКТИВНА НАВЧАЛЬНА
ТЕХНОЛОГІЯ**

**Срошенко Г.А., Ваценко А.В., Улановська-Циба Н.А., Передерій Н.О., Рябушко О.Б.,
Кінаш О.В., Клепець О.В., Шевченко К.В., Григоренко А.С.**

Полтавський державний медичний університет

Для ефективної підготовки здобувачів освіти у вищій школі актуальною є технологія диференційованого навчання. Обґрунтовано необхідність розробки відповідного навчально-методичного забезпечення, а також консультування студентів під час навчання і наукового пошуку.

Ключові слова: навчальна технологія, диференційоване навчання, диференційований підхід, диференціація завдань.

The technology of differentiated learning is relevant for effective training of students in higher school. The need to develop appropriate educational and methodological support, as well as advising students during study and scientific research, is substantiated.

Keywords: educational technology, differentiated learning, differentiated approach, differentiation of tasks.

У сучасному суспільстві важливим є формування самодостатньої відповідальної особистості, яка здатна самостійно й критично мислити, підготовлена до професійної діяльності. Цього можна досягти лише на основі демократизації навчального процесу, який має забезпечувати умови для повноцінного розвитку, виходячи з індивідуальних здібностей, уподобань і життєвих прагнень, а також визначення освітніх потреб [2;11]. Нині українська педагогічна наука і практика перебувають у пошуках переходу від моделі уніфікованої, суспільно-орієнтованої освіти до варіативної й особистісно-орієнтованої, яка, з одного боку, визначає збереження єдиного освітнього простору в країні й забезпечує гарантований рівень підготовки, а з іншого – передбачає навчання відповідно до індивідуальних особливостей, здібностей, інтересів [3].

Якість підготовки фахівців істотно залежить від інноваційних змін, які стосуються навчальних планів, змісту освіти, прийомів і методів навчання, використання комп'ютерних технологій тощо. Актуальним є використання ефективних навчальних технологій, що максимально залучають студентів до щоденної розумової праці, спонукають їх досягати максимальних результатів навчання [1].

Навчальна (дидактична) технологія окреслює шляхи засвоєння навчального матеріалу в межах відповідного навчального предмета, теми, проблеми, що потребує спеціальної організації навчального змісту, адекватних йому форм і методів навчання. Реалізуються дидактичні технології засобами педагогічної техніки, яку слід розглядати як комплекс знань, умінь і навичок, необхідних педагогу для чіткої й ефективної організації навчальних занять, ефективного застосування на практиці методів педагогічної взаємодії в системі «Викладач–Студент» [9]. Одна з таких складових – диференційоване навчання. В умовах реформування освіти в контексті диференційованого навчання центром педагогічного процесу виступає здобувач освіти з його особистими знаннями, потребами і власним внутрішнім світом.

Основне завдання диференціації навчання - це подолання межі між усередненим підходом до всіх здобувачів освіти й індивідуальністю кожного студента.

Диференційоване навчання (лат. *differentia* – різниця, розбіжність) – це форма організації освітнього процесу, при якій за допомогою визначених змісту, форм, методів, темпів і обсягів навчання створюються оптимальні умови для оволодіння студентами необхідними знаннями, вміннями й навичками. Диференційоване навчання має особистісно зорієнтовану спрямованість, оскільки воно спрямоване на реабілітацію слабших студентів і на стимулювання їхньої навчально-пізнавальної активності, що стає мотиваційним поштовхом до професійної діяльності, підвищення рівня готовності до професійної мобільності [6;7].

Сутність диференціації полягає у відкритості й варіативності навчання, різноманітності методів, засобів і форм організації навчальної діяльності шляхом заходів, які забезпечують кожному студенту засвоєння знань і вмінь у межах його можливостей. Успішність, результативність диференційованого навчання зумовлені конкретними завданнями кожного етапу навчання, шляхами їх розв'язання, урахуванням особливостей студентів і педагогічної майстерності викладачів [5;7]. Для ефективної реалізації ідеї диференційованого навчання необхідна якісна діагностика рівня знань, умінь і навичок студентів, що допомагає викладачу своєчасно й достовірно виявляти рівень знань кожного студента.

Важливою складовою в процесі підготовки студентів є розробка диференційованих завдань (у рамках освітньої компоненти). Виконання зазначених завдань передбачається всіма студентами, при цьому надається можливість різного темпу їх виконання, ступеня самостійності та ін. [6].

Диференціація за ступенем складності завдань використовується не лише як засіб систематичного й послідовного оволодіння способами науково-дослідницької діяльності, а й для формування позитивного ставлення до навчання, оскільки розв'язання посильного завдання стимулює бажання до подальшої роботи й підвищує самооцінку своїх можливостей. Технологія диференційованого навчання передбачає розробку різномірних завдань для самостійної роботи. Зокрема, передбачається застосування репродуктивних, комбінованих і творчих самостійних робіт, відповідно до рівня пізнавальної самостійності студентів [6;8]. Робота зі студентами з різномірними завданнями вимагає педагогічного такту викладача. Студенти мають відчувати доброзичливе ставлення до себе і бути впевненими, що викладач сприяє їхньому прагненню працювати над завданнями вищого рівня.

Диференціація навчання спрямована на:

а) досягнення студентами, які мають різний початковий рівень підготовки, однакового рівня знань, умінь і навичок;

б) засвоєння студентами, що мають однаковий рівень знань і вмінь, різних рівнів знань із різних циклів навчальних дисциплін;

в) досягнення різних рівнів засвоєння знань студентами, що мають неоднаковий вихідний рівень і різні можливості [5].

У педагогічній літературі з диференціацією навчання часто асоціюється диференційований підхід. Елементи диференційованого підходу можуть використовуватись у будь-якій навчальній технології. Разом із тим, він передує диференційованому навчанню, яке є цілісною системною формою навчання. Диференційований підхід визначається педагогічною інтуїцією викладача у зв'язку з реалізацією принципу індивідуалізації навчання і є конкретним показником його педагогічної майстерності. Забезпечення диференційованого підходу в організації навчального процесу дає викладачам можливість максимально врахувати індивідуальні інтереси і здібності кожного студента, сприяти їх всебічному розвитку [3]. Диференційований підхід викладача передбачає вибір тем рефератів, вибір тем науково-дослідної роботи, вибір довготривалих завдань самостійної роботи тощо [5].

Диференціація навчання тісно пов'язана з індивідуалізацією навчання і, власне, ґрунтується на ній. Диференціація навчання у вищому навчальному закладі є ефективним засобом забезпечення індивідуального стилю навчання студентів, який передбачає самостійний вибір ними способу засвоєння навчального матеріалу, дає змогу об'єктивно визначити рівень підготовки, а також удосконалити знання [10].

Диференційоване навчання передбачає також диференціювання змісту навчальних матеріалів, які використовуються для контролю з відповідною психологічною установкою і дидактичними акцентами. Це стосується базових знань і завдань із теми чи розділу освітньої компоненти, які передбачені тематичним, модульним чи предметним контролем.

Особливості технології диференційованого навчання й системи оцінювання його результатів вимагають розробки методики контролю за навчально-пізнавальною діяльністю студентів і перевірки засвоєних знань, умінь і навичок. Організація диференційованого навчання вимагає ґрунтовної підготовки викладача. Він має добре знати індивідуальні особливості студентів, уміло розподілити завдання, чітко продумати зміст і структуру кожного заняття, систему контролю і перевірки результатів їхньої роботи. Важливо під час заняття поєднувати індивідуальну, групову і фронтальну роботу студентів.

Позитивним у диференційованому навчанні є наявність можливостей ставити перед студентами навчальні завдання, що передбачають пошук. Як правило, розв'язання навчальних завдань відбувається в процесі спілкування в академічній групі, що сприяє вихованню колективізму, відповідальності за результати навчання, формуванню комунікативних якостей. Перевагою диференційованого навчання є також опосередковане керівництво викладача навчальним процесом. Основне завдання педагога – допомогти здобувачу освіти стати активним співучасником педагогічного процесу й забезпечити умови для формування його професійної компетентності [2;7].

Диференційоване навчання передбачає врахування викладачем індивідуальних особливостей студента, визначення перспективи засвоєння теоретичних знань, практичних навичок і гармонійного вдосконалення особистості, формування індивідуального стилю діяльності майбутнього фахівця [4]. У сучасному освітньому середовищі України професійно-педагогічна діяльність є інтегративною, в якій поєднуються предметна, наукова, психолого-педагогічна, ідеологічна і професійна складові.

Список використаної літератури

1. Горіна О. М. Сутність та принципи диференційованого підходу в навчанні студентів / Петро Сікорський, Олена Горіна // Вища школа. – 2007. – № 5. – С. 55 – 63.
2. Гриджук Т. І. Вимоги до викладача вищого медичного навчального закладу / Т. І. Гриджук // Art of Medicine. — 2019.— N 3. — С. 89-92.
3. Кінаш І. О. Формування комунікативної компетентності майбутніх лікарів на етапі професійної підготовки / І. О. Кінаш // Мед. освіта.— 2020. — № 3. — С. 84-88.
4. Kichula M. Ya. Pedagogical approaches in the process of training medical students = Педагогічні підходи в процесі навчання студентів-медиків / М. Ya. Kichula // Мед. освіта. — 2020. — № 1. — С. 106-111.
5. Перетятко В.В. Методика викладання у вищій школі : навчально-методичний посібник до самостійної роботи для студентів магістратури денного та заочного відділення біологічного факультету / Перетятко В.В. – Запоріжжя: ЗНУ, 2012. – 106 с.
6. Повідайчик О.С. Реалізація технології диференційованого навчання в процесі науково-дослідницької підготовки магістрів соціальної роботи / Повідайчик О.С. // Науковий вісник Ужгородського університету: Серія «Педагогіка. Соціальна робота». — 2018. — Вип. 2 (43). — С. 201–205.
7. Прокопенко І.Ф. Педагогічні технології : навчальний посібник / Прокопенко І.Ф., Євдокимов В.І. – Харків: Колегіум, 2005. – 224 с.
8. Сікорський П.І. Теорія і методика диференційованого навчання / Сікорський П.І. – Л. : Сполум, 2000. – 421 с.
9. Туркот Т.І. Психологія і педагогіка вищої школи : навчальний посібник / Туркот Т.І. – Херсон: Олді-плюс, 2013. – 516 с.
10. Шпарик О.М. Проблема диференціації навчання в дослідженнях українських учених та науковців близького зарубіжжя / О. М. Шпарик // Український педагогічний журнал. — 2015. — № 4. — С. 152-164.
11. Юзбашева Г. Диференційоване навчання – запорука успіху. Наукові записки / Юзбашева Г. — Серія: Педагогічні науки. — 2012. — Вип. 109. — С. 159–167.